

European Securities and
Markets Authority

Richtsnoeren

**inzake het leidinggevend orgaan van marktexploitanten en aanbieders van
datarapporteringsdiensten**

Inhoudsopgave

1	Toepassingsgebied	3
2	Definities	4
3	Doel.....	5
4	Naleving en rapportageverplichtingen	6
4.1	Status van de richtsnoeren.....	6
4.2	Rapportageverplichtingen.....	6
5	Richtsnoeren inzake leidinggevende organen overeenkomstig artikel 45, lid 9, en artikel 65, lid 3, van MiFID II	6
5.1	Voldoende tijdsbesteding: algemeen.....	6
5.2	Voldoende tijdsbesteding: berekening van het aantal bestuursmandaten.....	8
5.3	Kennis, vaardigheden en ervaring	9
5.4	Eerlijkheid en integriteit	10
5.5	Onafhankelijkheid van geest	12
5.6	Adequate personele en financiële middelen voor de inductie en opleiding van leden van het leidinggevend orgaan van marktexploitanten.....	14
5.7	Diversiteit	15
5.8	Bewaren van gegevens.....	16

1 Toepassingsgebied

Wie?

1. Deze richtsnoeren zijn van toepassing op bevoegde nationale autoriteiten, marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringdiensten.

Wat?

2. De richtsnoeren op basis van artikel 45, lid 9 voor marktexploitanten en artikel 63, lid 2 voor aanbieders van datarapporteringdiensten van Richtlijn 2014/65/EU (MiFID II)¹ verduidelijken de vereisten die van toepassing zijn op leden van de leidinggevende organen van marktexploitanten of aanbieders van datarapporteringdiensten. De richtsnoeren op basis van artikel 16 van Verordening (EU) nr. 1095/2010 (ESMA-verordening)² verduidelijken hoe de informatie door marktexploitanten of aanbieders van datarapporteringdiensten moet worden geregistreerd om deze ter beschikking te stellen van de bevoegde autoriteiten met het oog op de uitoefening van hun toezichhoudende taken.

Wanneer?

3. Deze richtsnoeren gelden vanaf 3 januari 2018.

¹ Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU (PB L 173 van 12.6.2014, blz. 349–496).

² Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichhoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten), tot wijziging van Besluit nr. 716/2009/EG en tot intrekking van Besluit 2009/77/EG van de Commissie (PB L 331 van 15.12.2010, blz. 84).

2 Definities

4. Tenzij anders wordt aangegeven, hebben de termen die worden gebruikt in MiFID II dezelfde betekenis in deze richtsnoeren.

3 Doel

5. Deze richtsnoeren hebben ten doel gemeenschappelijke normen te ontwikkelen die door marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten in aanmerking moeten worden genomen bij de benoeming van nieuwe en de beoordeling van huidige leden van het leidinggevend orgaan en richtsnoeren te verstrekken over de wijze waarop marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten informatie moeten registreren om deze ter beschikking te stellen van de bevoegde autoriteiten voor de uitoefening van hun toezichthoudende taken.

4 Naleving en rapportageverplichtingen

4.1 Status van de richtsnoeren

6. Dit document bevat richtsnoeren uitgevaardigd krachtens artikel 45, lid 9, en artikel 63, lid 2, van MiFID II en richtsnoeren uitgevaardigd krachtens artikel 16 van de ESMA-verordening. Overeenkomstig artikel 16, lid 3, van de ESMA-verordening moeten bevoegde autoriteiten en financiëlemarktexploitanten zich tot het uiterste inspannen om de richtsnoeren en aanbevelingen na te leven.
7. Bevoegde autoriteiten voor wie de richtsnoeren gelden, dienen deze na te leven door de richtsnoeren op te nemen in hun toezichtpraktijken, met inbegrip van specifieke richtsnoeren in het document die primair gericht zijn op financiëlemarktexploitanten.

4.2 Rapportageverplichtingen

8. De bevoegde autoriteiten waarop deze richtsnoeren van toepassing zijn, dienen aan de ESMA mee te delen of zij voldoen of voornemens zijn te voldoen aan deze richtsnoeren, met redenen voor niet-naleving, binnen twee maanden na de publicatie ervan door ESMA in alle officiële talen van de EU op smk@esma.europa.eu. Indien ESMA binnen deze termijn geen antwoord van de bevoegde autoriteiten ontvangt, wordt verondersteld dat zij niet aan de richtsnoeren voldoen. Een model voor kennisgevingen is beschikbaar op de ESMA-website.
9. Marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten zijn niet verplicht te melden of zij aan deze richtsnoeren voldoen.

5 Richtsnoeren inzake leidinggevende organen overeenkomstig artikel 45, lid 9, en artikel 65, lid 3, van MiFID II

5.1 Voldoende tijdsbesteding: algemeen

10. Marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten moeten beschikken over een schriftelijk beleid waarin de functies en verantwoordelijkheden van het leidinggevend orgaan worden beschreven en een uitgebreide taakomschrijving en de verwachte tijdsbesteding voor elke functie vooraf worden vastgelegd. De verwachte tijdsbesteding moet worden aangepast aan de functies en verantwoordelijkheden, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de vraag of het gaat om een uitvoerende of een niet-uitvoerende functie.

11. Wanneer een persoon wordt geselecteerd om lid te worden van het leidinggevend orgaan, moet de verwachte tijdsbesteding voor de functie schriftelijk worden vastgelegd en moet de marktexploitant of de aanbieder van datarapporteringsdiensten het kandidaat-lid verplichten schriftelijk te bevestigen dat hij of zij die tijd aan de rol kan besteden, met inbegrip van de mogelijkheid om extra tijd te besteden wanneer de marktexploitant of de aanbieder van datarapporteringsdiensten een periode van bijzonder toegenomen activiteit doormaakt. De effectieve benoeming voor de functie mag niet plaatsvinden zonder een dergelijke schriftelijke bevestiging van het kandidaat-lid.
12. Wanneer een persoon wordt geselecteerd om deel uit te maken van het leidinggevend orgaan van een marktexploitant dat qua omvang, interne organisatie en aard, reikwijdte en complexiteit van zijn activiteiten aanzienlijk is, dient deze persoon schriftelijk te bevestigen dat hij of zij zich houdt aan de beperkingen van het aantal bestuursmandaten zoals bepaald in artikel 45, lid 2, onder a), van MiFID II.
13. Kandidaat-leden dienen de marktexploitant of de aanbieder van datarapporteringsdiensten informatie te verstrekken over:
 - a. bestuursmandaten in andere financiële en niet-financiële vennootschappen, ook wanneer wordt gehandeld namens een rechtspersoon of als plaatsvervanger benoemd door een lid van het leidinggevend orgaan om vergaderingen bij te wonen;
 - b. bestuursmandaten in organisaties die geen overwegend commerciële doelstellingen nastreven;
 - c. andere functies en professionele activiteiten binnen en buiten de financiële sector die relevant zijn in termen van tijdsbesteding; en,
 - d. de aard van zijn/haar verantwoordelijkheden uit hoofde van de voorgaande punten.
14. Leden van het leidinggevend orgaan van marktexploitanten of aanbieders van datarapporteringsdiensten dienen de marktexploitant of aanbieders van datarapporteringsdiensten in kennis te stellen van elke wezenlijke wijziging in de overeenkomstig de vorige alinea verstrekte informatie.
15. De in punt 5.8 van deze richtsnoeren bedoelde gegevens dienen te worden bijgewerkt wanneer een lid de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten in kennis stelt van een wijziging van zijn/haar externe beroepsfuncties en/of wanneer een dergelijke wijziging onder de aandacht van de marktexploitant of de aanbieder van datarapporteringsdiensten wordt gebracht. Vervolgens dient de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten het vermogen van het lid opnieuw te beoordelen met betrekking tot de vereiste tijdsbesteding.

16. Het benoemingscomité (indien opgericht) of het leidinggevend orgaan in zijn toezichtfunctie dient rekening te houden met de cumulatieve tijdsbesteding van de leden van het leidinggevend orgaan, waarbij de aanwezigheid bij de vergaderingen van het leidinggevend orgaan als een van de indicatoren voor tijdsbesteding wordt gebruikt.

5.2 Voldoende tijdsbesteding: berekening van het aantal bestuursmandaten

17. Wanneer een bestuursmandaat zowel uitvoerende als niet-uitvoerende verantwoordelijkheden met zich meebrengt, moet het bestuursmandaat worden beschouwd als een uitvoerend bestuursmandaat.
18. Wanneer uit hoofde van artikel 45, lid 2, onder a), derde alinea, van MiFID II (bestuursmandaten binnen dezelfde groep of ondernemingen waarin de marktexploitant een gekwalificeerde deelneming bezit) meerdere bestuursmandaten als een enkel bestuursmandaat worden beschouwd, moet dat enkele bestuursmandaat als een enkel uitvoerend bestuursmandaat worden beschouwd wanneer het ten minste één uitvoerend bestuurdersmandaat omvat. Anders zou het als een enkel niet-uitvoerend bestuurdersmandaat moeten worden beschouwd.
19. Alle bestuursmandaten in ondernemingen waarin de marktexploitant een gekwalificeerde deelneming bezit, worden als een enkel bestuursmandaat beschouwd. Dit enkele bestuursmandaat moet worden toegevoegd aan het bestuursmandaat in de marktexploitant.
20. Alle bestuursmandaten in dochterondernemingen binnen dezelfde groep en het bestuursmandaat in de marktexploitant worden als een enkel bestuursmandaat beschouwd.
21. Wanneer dochterondernemingen binnen dezelfde groep gekwalificeerde deelnemingen in andere ondernemingen bezitten, dienen de bestuursmandaten in die ondernemingen als één afzonderlijk bestuursmandaat te worden beschouwd. Bijgevolg dienen de bestuursmandaten in de dochterondernemingen en het bestuursmandaat in de marktexploitant te worden beschouwd als één bestuursmandaat en de bestuursmandaten in de ondernemingen als een ander afzonderlijk bestuursmandaat.
22. Bestuursmandaten in organisaties die geen overwegend commerciële doelstellingen nastreven, mogen niet worden meegeteld bij de berekening van het aantal bestuursmandaten. Bij de beoordeling van de tijdsbesteding van het betrokken lid moet echter wel rekening worden gehouden met dergelijke activiteiten.
23. Organisaties die niet hoofdzakelijk commerciële doelstellingen nastreven, zijn onder meer:

- a. liefdadigheidsinstellingen;
- b. andere organisaties zonder winstoogmerk; en
- c. ondernemingen die uitsluitend zijn opgericht om de particuliere economische belangen van het lid van het leidinggevend orgaan te beheren, mits zij geen dagelijks beheer vereisen.

5.3 Kennis, vaardigheden en ervaring

24. Marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten moeten ervoor zorgen dat hun leidinggevend orgaan collectief over de vereiste managementcompetentie beschikt om zijn rol en taken te vervullen en voldoende inzicht heeft in de activiteiten van de onderneming en de risico's die deze activiteiten met zich meebrengen, afhankelijk van de schaal van het leidinggevend orgaan. Bij de beoordeling van de collectieve geschiktheid van hun leidinggevend orgaan moeten marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten ten minste de volgende kennis- en deskundigheidsgebieden in aanmerking nemen:
 - a. alle materiële activiteiten van de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdienst;
 - b. financiële boekhouding en verslaglegging;
 - c. strategische planning;
 - d. risicobeheer;
 - e. naleving en interne audit;
 - f. informatietechnologie en beveiliging;
 - g. lokale, regionale en mondiale markten, indien van toepassing;
 - h. het regelgevingskader; en
 - i. het management van (inter)nationale groepen en de risico's verbonden aan groepsstructuren, indien van toepassing.
25. Op individueel niveau dienen kandidaat-leden van het leidinggevend orgaan een actueel inzicht te hebben in de activiteiten van de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten en de daaraan verbonden risico's, de governanceregelingen van de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten, de toekomstige

positie en verantwoordelijkheden en, in voorkomend geval, de structuur van de groep op een niveau dat in verhouding staat tot hun verantwoordelijkheden. Dit omvat een passende kennis van de gebieden waarvoor een individueel lid niet rechtstreeks verantwoordelijk is, maar samen met de andere leden van het leidinggevend orgaan collectief verantwoording verschuldigd is.

26. Wat het onderwijs betreft, moet rekening worden gehouden met het niveau en het profiel van het onderwijs en met de vraag of het onderwijs betrekking heeft op financiële diensten of activiteiten dan wel enig ander relevant kennisgebied dat hierboven is beschreven (financiële boekhouding en verslaglegging, strategische planning enz.). Hiertoe moeten marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten rekening houden met zowel de theoretische kennis en vaardigheden die door onderwijs en opleiding zijn verworven als met de praktische ervaring die het kandidaat-lid in eerdere beroepen heeft opgedaan.
27. Wat de praktijkervaring betreft, dient rekening te worden gehouden met de praktische en beroepservaring die gedurende een voldoende lange periode vanuit een leidinggevende functie is opgedaan. Kortetermijn- of tijdelijke betrekkingen kunnen bij de beoordeling in aanmerking worden genomen maar zijn in de regel onvoldoende om aan te kunnen nemen dat het lid over voldoende ervaring beschikt.

5.4 Eerlijkheid en integriteit

28. Bij de beoordeling van de eerlijkheid en integriteit van een kandidaat-lid van een leidinggevend orgaan moeten marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten de juistheid van de documenten als bedoeld in artikel 4 van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 2017/571 van de Commissie van 2 juni 2016 betreffende machtigingen, organisatorische eisen en de publicatie van transacties voor aanbieders van datarapporteringsdiensten³ aanvragen en controleren en met name in aanmerking nemen of:
 - a. tegen het kandidaat-lid een afwijzend besluit is genomen in een disciplinaire procedure van regelgevende instanties of overheidsinstanties of tegen het kandidaat-lid een dergelijke procedure loopt die nog niet is afgesloten;

³ Gedelegeerde Verordening (EU) 2017/571 van de Commissie van 2 juni 2016 tot aanvulling van Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft technische reguleringsnormen betreffende de machtiging, organisatorische eisen en de publicatie van transacties voor aanbieders van gegevensrapportagediensten (PB L 87 van 31.3.2017; blz. 126).

- b. het kandidaat-lid in het ongelijk is gesteld in een civiele procedure voor een rechtbank in verband met het verlenen van financiële of datadiensten, of wegens onfatsoenlijkheid of fraude bij het beheer van een onderneming;
 - c. het kandidaat-lid deel heeft uitgemaakt van het leidinggevend orgaan van een onderneming ten aanzien waarvan een regulerende instantie een afwijzend besluit heeft genomen of een sanctie heeft opgelegd of waarvan de registratie of vergunning door een regulerende instantie is ingetrokken;
 - d. het kandidaat-lid het recht is ontzegd om activiteiten uit te oefenen waarvoor registratie of toestemming van een regelgevende instantie vereist is;
 - e. het kandidaat-lid deel heeft uitgemaakt van het leidinggevend orgaan van een onderneming die in staat van insolventie of liquidatie is getreden terwijl de persoon in dienst was van de onderneming, of binnen een jaar nadat de persoon die niet langer in dienst is van de onderneming;
 - f. het kandidaat-lid beboet, geschorst, gediskwalificeerd of onderworpen is geweest aan enige andere sanctie met betrekking tot fraude, verduistering of in verband met het verlenen van financiële of datadiensten door een beroepsorganisatie, of,
 - g. het kandidaat-lid het recht is ontzegd om als bestuurder op te treden, in een leidinggevende hoedanigheid te handelen, uit zijn dienstverband of een andere aanstelling in een onderneming is ontslagen als gevolg van wangedrag of wanprestatie.
29. De leden van het leidinggevend orgaan moeten de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringdiensten onmiddellijk in kennis stellen van een van de hierboven genoemde omstandigheden om hun geschiktheid opnieuw te beoordelen.
30. Alle vermeldingen in een strafregister en andere relevante administratieve bescheiden dienen in aanmerking te worden genomen, waarbij rekening moet worden gehouden met de aard van de veroordeling, de beroepsmogelijkheden, de opgelegde sanctie, de fase van de gerechtelijke procedure waarin een zaak zich bevindt en het effect van eventuele rehabilitatiemaatregelen. Ook dient rekening te worden gehouden met achterliggende (ook verzachtende) omstandigheden, de ernst van een delict of zwaarte van een administratieve of toezichtmaatregel, de tijd die is verstreken sinds het delict werd gepleegd en de wijze waarop het lid zich sindsdien heeft gedragen, alsook met de relevantie van het delict of de administratieve of toezichtmaatregel voor de functie.

5.5 Onafhankelijkheid van geest

31. Leden of kandidaat-leden van het leidinggevend orgaan van een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten dienen alle omstandigheden te identificeren en aan het leidinggevend orgaan te melden die aanleiding kunnen geven tot belangenconflicten die hun vermogen om hun taken onafhankelijk en objectief uit te voeren en hen kunnen blootstellen aan on gepaste beïnvloeding als gevolg van:
 - a. persoonlijke, professionele of economische relaties met andere personen (zoals aandeelhouders van de betrokken marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten of van een concurrerende marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten);
 - b. huidige of vroegere functies;
 - c. persoonlijke, professionele of economische relaties met andere leden van het leidinggevend orgaan of het hoger management (of met andere entiteiten binnen de groep);
 - d. andere economische belangen (bv. leningen aan de vennootschap van het lid of kandidaat-lid); of
 - e. andere belangen, met inbegrip van familiale belangen, die reële belangenconflicten kunnen doen ontstaan.
32. De vaststelling van omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot belangenconflicten als bedoeld in het vorige lid moet ten minste betrekking hebben op de vraag of het lid of kandidaat-lid:
 - a. een aandeelhouder is of is geweest wiens deelneming 5% van de stemrechten van een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten bereikt of overschrijdt, of een functionaris van, of anderszins rechtstreeks verbonden is met, een aandeelhouder wiens deelneming 5% van de stemrechten van een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten bereikt of overschrijdt;
 - b. in dienst of in de afgelopen 18 maanden in een leidinggevende hoedanigheid in dienst is geweest van een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten of een andere entiteit van een marktexploitant of groep van aanbieders van datarapporteringsdiensten;
 - c. als hoofdacteur van een belangrijke professionele adviseur of belangrijke consultant werkzaam is of in de afgelopen 18 maanden is geweest bij een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten of een andere entiteit van een

- marktexploitant of groep van aanbieders van datarapporteringsdiensten, dan wel een werknemer die materieel verbonden is of was met de verleende dienst;
- d. voor het leidinggevend orgaan van marktexploitanten, een aandeelhouder is of in de afgelopen 18 maanden een aandeelhouder is geweest wiens deelneming 5% van de stemrechten bereikt of overschrijdt of een lid is van het leidinggevend orgaan van een op die markt genoteerde vennootschap;
 - e. een belangrijke leverancier of afnemer is of is geweest van een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten of een andere entiteit van een groep van marktexploitanten of aanbieders van datarapporteringsdiensten, dan wel een functionaris van of anderszins direct of indirect verbonden is met een belangrijke leverancier of afnemer; en
 - f. een andere wezenlijke contractuele relatie heeft of heeft gehad met een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten of een andere entiteit van een groep van marktexploitanten of aanbieders van datarapporteringsdiensten, anders dan als lid van het leidinggevend orgaan.
33. De verwijzingen in de vorige alinea naar "een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten" omvatten zowel de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten waarvan de persoon lid of kandidaat-lid is als een concurrerende marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten.
34. Het bestaan van een omstandigheid die aanleiding kan geven tot een belangenconflict sluit niet automatisch uit dat een lid of kandidaat-lid deel uitmaakt van het leidinggevend orgaan van een marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten. Vóór de aanstelling dient de marktexploitant of aanbieder van datarapporteringsdiensten alle omstandigheden te beoordelen die aanleiding kunnen geven tot een belangenconflict of feitelijke belangenconflicten, met name het hierna beschreven beleid inzake belangenconflicten van het leidinggevend orgaan, en in voorkomend geval te beslissen over verzachtende maatregelen. Na de benoeming moeten alle nieuwe omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot een belangenconflict of een nieuw feitelijk belangenconflict openbaar worden gemaakt en moeten de verzachtende maatregelen door het leidinggevend orgaan worden goedgekeurd.
35. Het leidinggevend orgaan van marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten moet beschikken over een formeel schriftelijk beleid inzake belangenconflicten en een objectief nalevingsproces voor de uitvoering van het beleid. Dit beleidsdocument moet ten minste het volgende bevatten:
- a. de plicht van een lid om activiteiten die tot belangenconflicten kunnen leiden, zoveel mogelijk te vermijden;

- b. voorbeelden van gevallen waarin conflicten kunnen ontstaan wanneer zij als bestuurslid optreden;
 - c. de leden moeten een herzienings- of goedkeuringsprocedure doorlopen alvorens bepaalde activiteiten te ontplooiën (zoals zitting nemen in een ander leidinggevend orgaan) om te voorkomen dat dergelijke nevenactiviteiten zorgen voor een belangenconflict;
 - d. de verplichting van een lid om elke aangelegenheid die tot een belangenconflict kan leiden of reeds heeft geleid, onverwijld openbaar te maken, in het bijzonder gelet op de hierboven beschreven omstandigheden;
 - e. het is de verantwoordelijkheid van een lid zich te onthouden van deelname aan de besluitvorming over of stemming inzake aangelegenheden die belangenconflicten met zich kunnen brengen, of wanneer de objectiviteit of het vermogen zijn/haar taken naar behoren uit te oefenen anderszins in het geding kan komen;
 - f. adequate procedures voor transacties met verbonden partijen, zodat deze op zakelijke, objectieve grondslag plaatsvinden; en
 - g. de wijze waarop het leidinggevend orgaan zal optreden bij niet-naleving van het beleid.
36. Het leidinggevend orgaan dient ervoor te zorgen dat het beleid van de marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten inzake belangenconflicten openbaar wordt gemaakt. De bevoegde nationale autoriteiten worden in kennis gesteld van alle vastgestelde wezenlijke belangenconflicten en van de door het leidinggevend orgaan genomen verzachtende maatregelen.

5.6 Adequate personele en financiële middelen voor de inductie en opleiding van leden van het leidinggevend orgaan van marktexploitanten

37. Individuele leden van het leidinggevend orgaan van marktexploitanten moeten geschikt zijn en blijven voor hun functie, onder meer door opleiding. Marktexploitanten moeten een beleid vaststellen voor de inductie van de leden van hun leidinggevend orgaan. Marktexploitanten moeten het voor de leden mogelijk maken een beter inzicht te behouden in de activiteiten, de structuur, het bedrijfsmodel, het risicoprofiel, de regelgeving en de governance-regelingen van de marktexploitant en de rol van de leden daarin. Marktexploitanten moeten ook relevante algemene en, in voorkomend geval, individueel aangepaste opleidingsprogramma's opstellen om ervoor te zorgen dat alle

- leden op de hoogte blijven. Het opleidingsbeleid moet ook het bewustzijn van het managementorgaan over diversiteit bevorderen.
38. Het opleidingsbeleid moet door het leidinggevend orgaan in zijn toezichtfunctie worden vastgesteld. Het leidinggevend orgaan moet het benoemingscomité betrekken, indien opgericht.
39. Het opleidingsbeleid moet de volgende elementen bevatten:
- a. de doelstellingen inzake inductie en opleiding voor het leidinggevend orgaan afzonderlijk voor de beheersfunctie en de toezichtfunctie en, in voorkomend geval, specifieke functies overeenkomstig hun specifieke verantwoordelijkheden en betrokkenheid bij de comités;
 - b. de verantwoordelijkheden voor de ontwikkeling van een gedetailleerd opleidingsprogramma;
 - c. de beschikbare financiële en personele middelen om ervoor te zorgen dat inductie en opleiding overeenkomstig het beleid kunnen worden verstrekt; en
 - d. een duidelijke procedure voor elk lid van het leidinggevend orgaan om een inductie of opleiding aan te vragen.
40. De beleids- en opleidingsprogramma's moeten actueel worden gehouden en rekening houden met veranderingen in governance, strategie, behandelde producten en andere relevante processen, alsmede veranderingen in de toepasselijke wetgeving en marktontwikkelingen.
41. Marktexploitanten moeten gebruik maken van evaluatieprocessen om de doeltreffendheid van de aangeboden opleiding te beoordelen.

5.7 Diversiteit

42. Marktexploitanten moeten, in overeenstemming met de aard, schaal en complexiteit van hun activiteit, een wervings- en diversiteitsbeleid invoeren om ervoor te zorgen dat bij de aanwerving van leden van het leidinggevend orgaan rekening wordt gehouden met een breed scala aan kwaliteiten en competenties. Daartoe moet zij concrete doelstellingen in termen van diversiteit vaststellen.
43. Marktexploitanten moeten een streefcijfer vaststellen voor de vertegenwoordiging van de ondervertegenwoordigde geslachtsgroep.

44. Het wervings- en diversiteitsbeleid moet ten minste betrekking hebben op onderwijs- en beroepsachtergrond, geslacht, leeftijd en geografische herkomst, met als doel een verscheidenheid aan opvattingen en ervaringen te bereiken. Onverminderd de nationale wetgeving dient het diversiteitsbeleid een verwijzing te bevatten naar de geografische herkomst indien de marktexploitant in meer dan één rechtsgebied actief is.
45. Onverminderd de nationale wetgeving kan het wervings- en diversiteitsbeleid voorzien in werknemersvertegenwoordiging binnen het leidinggevend orgaan om een ander perspectief en een werkelijke kennis en ervaring van de door de marktexploitant ondernomen activiteiten toe te voegen.
46. De selectieprocedures van marktexploitanten moeten ervoor zorgen dat de kandidaten op de shortlist voor toetreding tot hun leidinggevende organen ten minste een van de hierboven beschreven diversiteitsterreinen bestrijken die momenteel niet in het leidinggevend orgaan aanwezig is. Marktexploitanten mogen geen leden van het leidinggevend orgaan aanwerven met als enige doel de diversiteit te vergroten ten nadele van het functioneren en de geschiktheid van het leidinggevend orgaan als geheel of ten koste van de geschiktheid van individuele leden van het leidinggevend orgaan.
47. Aanbieders van datarapporteringsdiensten kunnen de bovengenoemde richtsnoeren inzake diversiteit toepassen, met name wanneer de aard, schaal en complexiteit van hun activiteiten en de omvang van hun leidinggevend orgaan vergelijkbaar zijn met die van een marktexploitant.

5.8 Bewaren van gegevens

48. Onverminderd de toepasselijke gegevensbeschermingswetgeving moeten marktexploitanten en aanbieders van datarapporteringsdiensten ten minste vijf jaar lang ten minste de volgende gegevens op een duurzame drager registreren en bewaren en op verzoek van de nationale bevoegde autoriteit ter beschikking stellen:
 - a. het schriftelijk beleid waarin de functies en verantwoordelijkheden van de managementfunctie zijn vastgelegd;
 - b. schriftelijke bevestiging door het kandidaat-lid van zijn/haar vermogen om aan de functievereisten te voldoen;
 - c. door het lid of kandidaat-lid van het leidinggevend orgaan verstrekte informatie over andere bestuursmandaten, functies of beroepswerkzaamheden die van invloed kunnen zijn op zijn/haar vermogen om voldoende tijd aan het leidinggevend orgaan te besteden;

- d. door een lid of kandidaat-lid van het leidinggevend orgaan verstrekte informatie over zijn/haar kennis, vaardigheden en ervaring;
- e. beoordeling van de collectieve kennis, vaardigheden en ervaring van het leidinggevend orgaan;
- f. de overgelegde of verkregen bescheiden met betrekking tot de beoordeling van de eerlijkheid en integriteit van het lid of kandidaat-lid van het leidinggevend orgaan;
- g. de overgelegde of verkregen gegevens met betrekking tot de beoordeling van de onafhankelijkheid van geest van het lid of kandidaat-lid van het leidinggevend orgaan;
- h. schriftelijk beleid inzake belangenconflicten en relevante nalevingsprocessen voor de uitvoering van het beleid;
- i. openbaarmaking en/of informatieverstrekking aan toezichthouders van beleid inzake belangenconflicten en materiële belangenconflicten;
- j. het beleid van de marktexploitanten inzake inductie en opleiding van leden van het leidinggevend orgaan;
- k. wervings- en diversiteitsbeleid; en
- l. dossiers van de selectieprocedures die verband houden met de in deze richtsnoeren vervatte vereisten.